

Comentariul romanului La tiganci scris de Mircea Eliade - a patra parte

Eliade nu comenteaza niciodata scenele stranii si nici nu lamureste simbolurile ce apar pe parcursul naratiunii. Cititorul poate, insa descifra semnificatia mitica a acestora De pilda baba, careia Gavrilescu ii plateste ca sa aiba acces la "tiganci", trimite la luntrasul Charon, cel care, in mitologia greceasca ia banul mortului ca sa-l transporte in lumea de dincolo.

Cand eroul revine in strada deci in planul real al existentei, banii lui nu mai sunt valabili, deoarece el iesise din timp. Cele trei fete, denumite, generic, "tiganci" (in fapt, una singura este tiganca alta - grecoaica iar ultima - evreica), pot fi asimilate ielelor, ursitoarelor din folclorul nostru magic. Desigur, ele sunt simboluri ale lumii de dincolo, nu doar exemplare ale unei lumi decazute, cum apar la o simpla lectura literala La aceasta constatare trimite frumusetea fizica- nu tocmai obisnuita o oarecare noblete vestimentara si gestuala Este limpede ca ele au ceva ireal in comportament (vezi proba ghicitului, la care eroul este supus de catre acestea).

Cititorul face o relatie spontana cu scena din "Povestea lui Harap-Alb", unde tanarul fecior de crai este pus sa ghiceasca pe fata adevarata a imparatului Ros. In ntualul patitului, la romani, mirilor le erau prezentate alte fete, inaintea celei ce urma sa devina mireasa in viziunea lui Eliade, ghicitul face parte si el din ritualul initiatic al mortii. Gavrilescu isi asuma acest ritual, deoarece este, nu intamplator, un artist, deci unul capabil sa inteleaga mai usor misterul devenirii. Simbolul labirintului, prin care rataceste eroul, este, la randul lui, o faza a ritualului mortii.

Gradina, si ea un spatiu cu functiune simbolica evoca lumea de dincolo (atributul ei cel mai evident este "racoarea", ferm opusa "caniculei" strazii). Lesinul, ori somnul eroului, au, desigur, un corespondent subtextual in moartea clinica inteleasa ca etapa intermediara intre viata si moarte (la Shakespeare, somnul este "anticamera mortii"). In sfarsit, padurea este un taram al necunoscutului, cu sens malefic. Vizitiul, care-i transporta pe eroi "dincolo", trimite si el la Charon Faptul ca nu-i mai ia nici un ban eroului, se explica prin aceea ca moartea lui fusese deja platita la baba Plecareea insasi echivaleaza cu moartea propriu-zisa.

Fiind o alegorie a trecerii spre moarte, nuvela demonstreaza posibilitatea initierii in acest ritual. Din punct de vedere al formei artistice, cea mai remarcabila virtute e, desigur, maiestria cu care scriitorul creeaza atmosfera de ambiguitate epica (intruziunea succesiva a momentelor de stranietate in logica curenta a episodelor). in rest, Eliade nu face "literatura".